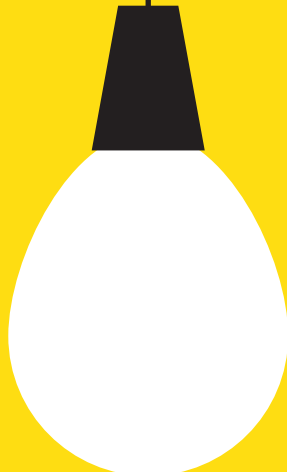

Protikorupčné
agentúry a vymáhateľnosť
protikorupčných nástrojov
v krajinách strednej
a východnej Európy

THE FREE ACCESS TO INFOR MATION

ANALÝZA SLOBODNÉHO PRÍSTUPU K INFORMÁCIÁM V KRAJINÁCH EURÓPSKEJ ÚNIE

– Slovinsko, Veľká Británia, Estónsko a Chorvátsko

Zuzana Dančíková, Veronika Ferčíková

Transparency International Slovensko

Autori

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SLOVAKIA

Jan Sommer

Grafická úprava

ISBN: 978-80-971326-6-8

Publikované v roku 2014.

www.transparency.sk

Táto publikácia je vydaná v rámci projektu Protikorupčné agentúry a vymáhateľnosť protikorupčných nástrojov v krajinách strednej a východnej Európy, spoločného projektu organizácií z piatich krajín (V4 krajín a Estónska).

*Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej Komisie.
Táto publikácia reprezentuje výlučne názor autora a Komisia nezodpovedá
za akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.*

Na tejto publikácii sa podielali:

INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS (IPA) / FUNDACJA INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH (ISP)

IPA je popredný poľský think tank a nezávislé centrum pre výskum a analýzu politiky založené v roku 1995. Jeho hlavným poslaním je prispievať do verejnej debaty o kľúčových poľských, európskych a globálnych politických otázkach. Medzi hlavné oblasti záujmu patrí európska politika, sociálna politika, občianska spoločnosť, migračná a rozvojová politika, ako aj právo a demokratické inštitúcie.

OŽIVENÍ o. s.

Občianske združenie Oživenie je nezisková organizácia založená v roku 1997. Oživenie sa snaží prostredníctvom zvýšenia transparentnosti rozhodovania a hospodárenia verejných inštitúcií a vymáhateľnosti osobnej zodpovednosti verejných funkcionárov posilniť aktívnu účasť občanov. Medzi hlavné oblasti záujmu patrí právo na prístup k informáciám, verejné obstarávanie a nakladanie s verejným majetkom. V neposlednom rade sa Oživenie venuje šíreniu protikorupčného know-how, vzdelávaniu a budovaniu siete protikorupčných a občianskych aktivistov.

THE EÖTVÖS KÁROLY INSTITUTE / EÖTVÖS KÁROLY INTÉZET

Inštitút Eötvös Károly bol založený v januári roku 2003 nadáciou Georgea Sorosa s cieľom vytvoriť novátorský netradičný inštitucionálny rámec pre formovanie verejných záležitostí v Maďarsku demokratickým spôsobom. V spolupráci s ďalšími aktérmi, vrátane záujmových advokačných skupín, s watchdogovými organizáciami či inými partnermi chce Eötvös Károly Inštitút prispievať k zvyšovaniu odborného aj všeobecného povedomia verejnosti a formovať politický program v otázkach, ktoré majú vplyv na kvalitu vzťahov medzi občanmi a verejnou mocou.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL SLOVAKIA / TRANSPARENCY INTERNATIONAL SLOVENSKO (TIS)

Poslaním Transparency International Slovensko je znižovať korupciu cez zvyšovanie transparentnosti a znižovanie byrokracie. Víziou Transparency International Slovensko je krajina s transparentnými a zodpovednými ľuďmi a inštitúciami bez korupcie. Protikorupčná stratégia TIS je založená na úzkom dialógu s partnermi zo súkromného sektora, občianskej spoločnosti a verejného sektora. V snahe podporiť prijímanie a implementáciu protikorupčných programov a zvýšiť prehľadnosť činnosti verejného sektora sa TIS snaží spolupracovať so všetkými relevantnými aktérmi.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ESTONIA / TRANSPARENCY INTERNATIONAL KORRUPTSIOONIVABA EESTI (TI)

Transparency International Estónsko je popredná mimovládna organizácia venujúca sa boju proti korupcii v Estónsku. TI Estónsko je akreditovanou národnou pobočkou Transparency International. TI Estónsko sa zameriava na upozorňovanie na riziká súvisiace s korupciou a ich analýzu, na zvyšovanie povedomia o korupcii a posilňovanie spolupráce medzi verejnými inštitúciami a občanmi v boji proti nej.

OBSAH

1.	Úvod a zhrnutie	5
1.2	Prehľad dohľadových orgánov v krajinách EU, sankcie, podporné opatrenia	5
2.	Slovinsko	10
2.1	Nezávislosť dohľadového orgánu	10
2.1.1	Menovanie a odvolanie Komiséra	10
2.1.2	Finančná nezávislosť	10
2.2	Kompetencie Komiséra	11
2.2.1	Sankcie	11
2.2.2	Odvolanie voči Informačnému komisárovi	11
2.3	Rozpočet	12
2.4	Poradenstvo, vzdelávanie, zvyšovanie povedomia	12
3.	Spojené kráľovstvo	13
3.1	Nezávislosť dohľadového orgánu	13
3.1.1	Menovanie a odvolanie Komiséra	13
3.1.2	Finančná nezávislosť	13
3.2	Kompetencie komisára	13
3.2.1	Sankcie	14
3.2.2	Odvolanie voči Informačnému komisárovi	14
3.3	Rozpočet	14
3.4	Poradenstvo, vzdelávanie, zvyšovanie povedomia	14
4.	Estónsko	15
4.1	Nezávislosť dohľadového orgánu	15
4.1.1	Menovanie a odvolanie generálneho riaditeľa Inšpektorátu	15
4.1.2	Finančná nezávislosť	15
4.2	Kompetencie Inšpektorátu	16
4.2.1	Sankcie	16
4.2.2	Odvolanie voči Inšpektorátu	16
4.3	Rozpočet	16
4.4	Poradenstvo, vzdelávanie, zvyšovanie povedomia	16
5.	Croatia	17
5.2	Nezávislosť dohľadového orgánu	17
5.2.1	Menovanie a odvolanie Komiséra	17
5.2.2	Finančná nezávislosť	17
5.2	Kompetencie Komiséra	17
5.2.1	Sankcie	18
5.2.2	Odvolanie voči Informačnému komisárovi	19
5.3	Rozpočet	19
5.4	Poradenstvo, vzdelávanie, zvyšovanie povedomia	19
6.	Hlavné zistenia	20

1. ÚVOD A ZHRNUTIE

Informácie znamenajú moc. Keď nemáme dostatok informácií o činnosti verejných inštitúcií, je ťažké brať ich na zodpovednosť. Otvára sa priestor pre zlý manažment verejných prostriedkov, zanedbávanie zákonných povinností či korupciu.

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám je jedným z hlavných nástrojov verejnosti pre kontrolu zodpovedných. Aj v krajinách, kde zákony zaručujú široký prístup k informáciám, však verejnosť často naráža na vzdorovité inštitúcie, ktoré svoje povinnosti poskytovať informácie ignorujú alebo popierajú. Jedinou možnosťou domôcť sa svojho práva na informácie je v mnohých krajinách často zdĺhavý či nákladný súdny proces. Ani súd však v mnohých krajinách nemá právo priamo nariadiť zverejnenie informácie; zodpovednej inštitúcii za pochybenie neraz nehrozia žiadne sankcie. Kontrolu verejnej moci tiež komplikuje nedostatočná informovanosť o práve na prístup k informáciám.

Odpoveďou pre iba ťažko vymožiteľný zákon môže byť dohľadový orgán s právomocou posúdiť, či požadované informácie zo zákona majú alebo nemajú byť zverejnené, v prípade pochybenia nariadiť nápravu ale aj potrestať tých, ktorí zlyhávajú. Inštitúcia zodpovedná za zlepšovanie prístupu k informáciám tiež môže pomôcť vzdelávaním verejnosti aj verejných inštitúcií o práve na informácie.

Informačný komisár, ako nezávislý dohľadový orgán aktívne zvyšuje vymožiteľnosť zákona, technickú podporu úradníkov ako aj ich tréning. Občania nemusia čakať roky na súdne rozhodnutie a podávať podnety a sťažnosti na rôzne štátne orgány. Dĺžka súdneho konania zabezpečuje neaktuálnosť požadovanej informácie. Režim sprístupňovania informácii potrebuje rýchlejší a zjednocujúci prístup tak pre úrady ako aj pre občanov. Inštitúcia informačného komisára toto umožňuje, čím zároveň odbremeňuje prácu ostatných inštitúcií.

Informačný komisár je taktiež zodpovedý za zber informácií o fungovaní práva na prístup k informáciám. Poznatky o počte žiadostí, počte poskytnutých informácií alebo zamietnutiach, o doržianí časových lehôt alebo problémoch sú dôležitou súčasťou reflexie zákona, jeho nedostatkov a možnostiach zlepšenia. Štatistické údaje o využití zákona o prístupe k informáciám zozbierané informačným komisárom sú nevyhnutnou súčasťou samotného zákona, pretože zabezpečia jeho ochranu pred zneužívaním.

Táto štúdia predstavuje dohľadové orgány (informačných komisárov a inšpektorát pre ochranu dát) štyroch krajín Európskej únie, ktoré patria k najsilnejším: slovinský, britský, estónsky a chorvátsky. Cieľom je stručne predstaviť inštitucionálne nastavenie, kompetencie či náklady na fungovanie dohľadových orgánov.

1.2 PREHĽAD DOHĽADOVÝCH ORGÁNOV V KRAJINÁCH EU, SANKCIE, PODPORNÉ OPATRENIA

Pri výbere krajín pre náš výskum sme sa inšpirovali umiestnením krajín v globálnom rebríčku hodnotiacom prístup k informáciám v 97 krajinách sveta, na ktorých sa podieľajú organizácie ako Center for Law and Democracy či Access Info. Rebríček je pravidelne aktualizovaný na základe šiestich skupín ukazovateľov, pričom hodnotí najmä legislatívny rámec zákonov o prístupe k informáciám. Pre nás boli dôležité najmä ukazovatele súvisiace s odvolacími procesmi, sankciami a podpornými mechanizmami.

Zámerom prípadových štúdií bolo poukázať najmä na dostatočné právomoci nezávislého dohľadového orgánu. Dá sa povedať, že takýmto orgánom z celkového počtu 25 krajín EU (Cyprus a Luxembursko rating nezahŕňa) disponuje 14 a čiastočne disponujú 4 krajiny. Napríklad v škandinávskych krajinách, v Grécku, Litve či Bulharsku nezávislý dohľadový orgán pre oblasť prístupu k informáciám predstavuje ombudsman, vo Francúzsku, Belgicku a Portugalsku sú to rôzne komisie. V ostatných krajinách túto úlohu zohrávajú inšpektori alebo komisári či už pre ochranu dát, prístup k informáciám alebo oboje. Medzi krajiny, ktoré takýmto orgánom nedisponujú vôbec, môžeme zaradiť Českú republiku, Holandsko, Lotyšsko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko a Slovenskú republiku.

PREHĽAD NEZÁVISLÝCH ORGÁNOV DOHĽADU PRE OBLASŤ PRÍSTUPU K INFORMÁCIÁM V KRAJINÁCH EU

Nezávislý dohľadový orgán /odvolací orgán	Žiadatelia majú právo podať (externé) odvolanie na nezávislý orgán dohľadu	Orgán dohľadu
Belgicko	čiastočne	Commission d'accès aux documents administratifs
Bulharsko	čiastočne	ombudsman
Česká republika	nie	
Dánsko	áno	ombudsman
Estónsko	áno	Data protection Inspectorate
Fínsko	áno	ombudsman
Francúzsko	áno	Commission d'accès aux documents administratifs
Grécko	čiastočne	The Office of the Greek Ombudsman
Holandsko	nie	
Chorvátsko *	áno	Informačný komisár
Írsko	áno	Office of the Information Commissioner
Litva	áno	ombudsman
Lotyšsko	nie	
Maďarsko	áno	Parliamentary Commissioner for Data Protection and Freedom of Information
Malta	áno	Commissioner of the refusal
Nemecko	áno	Federal Commissioner for Data Protection and Freedom of Information
Poľsko	nie	
Portugalsko	áno	Commission for Access to Administrative Documents
Rakúsko	nie	
Rumunsko	nie	
Slovenská republika	nie	
Slovinsko	áno	Information Commissioner of the Republic of Slovenia
Švédsko	áno	Parliamentary Ombudsmen
Taliansko	čiastočne	Commissione per l'accesso ai documenti amministrativi
Spojené Kráľovstvo	áno	Informačný komisár

Pre náš výskum boli kľúčové nezávislé dohľadové orgány a mechanizmy, ktoré spĺňali 3 najdôležitejšie kritériá: záväzné nariadenia, možnosť potrestania priestupkov a podporné opatrenia súvisiace so zvyšovaním povedomia verejnosti, ale aj vzdelávaním zamestnancov verejných inštitúcií o prístupe k informáciám. Prvé kritérium v zásade spĺňalo 6 krajín. Okrem nami vybraných to bolo aj Írsko a Maďarsko, avšak pri zohľadnení ostatných kritérií sme sa rozhodli pre Slovinsko, Spojené Kráľovstvo, Estónsko a, so súčasne najmladším infozákonom zriaďujúcim inštitút Informačného komisára, Chorvátsko.

PREHLAD PRÁVOMOCÍ DOHLADOVÝCH ORGÁNOV (PRÍP. SÚDOV) V OBLASTI ODVOLACÍCH PROCESOV

(Na základe údajov RTI rating, * Chorvátsko hodnotené TIS) (✓ =áno, X=nie, • =čiastočne)

	Spôsob menovania hlavy dohľadového orgánu neumožňuje politické zasahovanie alebo svojvoľné prepustenie				Nezávislý dohľadový orgán predkladá správy a jeho rozpočet je schvaľovaný parlamentom, alebo iným efektívnym mechanizmom chrániacim jeho finančnú nezávislosť				Predchádzanie konfliktu záujmov, resp. predpoklady na vymenovanie hlavy nezávislého dohľadového orgánu				Nezávislý kontrolný orgán má potrebný mandát a právomoc vykonávať svoje funkcie, a to vrátane preskúmania utajovaných dokumentov a nazerania do priestorov verejných orgánov (inšpekcie)				Rozhodnutia nezávislého dohľadového orgánu sú záväzné				Nezávislý kontrolný orgán má právomoc nariadiť nápravné opatrenia, a odtajnenie informácií.				Žiadatelia majú právo odvolať sa na súde				Odvolyvanie na nezávislý dohľadový orgán (príp. na súd) je bez poplatkov a nevyžaduje si právnu asistenciu				Odvolyvanie je možné nie len proti zamietnutiu, ale aj proti požadovanej forme odpovede, "žiadnej odpovedi", nedodržaniu lehoty, poplatkom a i.				V zákone sú zakotvené jasné postupy, vrátane lehôt (nezávislý dohľadový orgán / súd				Externý odvolací orgán má právo nariadiť štrukturálne opatrenia (napr. nariadiť školenia, väčšiu orientáciu na výsledky a pod.)			
	✓	X	•		✓	X	•		✓	X	•		✓	X	•		✓	X	•		✓	X	•		✓	X	•		✓	X	•		✓	X	•									
Belgicko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Bulharsko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
Česká republika	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Dánsko	✓	✓	✓	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Estónsko	X	•	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
Fínsko	•	✓	✓	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				
Francúzsko	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				
Grécko	✓	✓	•	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				
Holandsko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
Chorvátsko *	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
Írsko	✓	✓	•	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
Litva	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Lotyšsko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Maďarsko	X	X	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Malta	X	✓	✓	X	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		
Nemecko	✓	•	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Poľsko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Portugalsko	✓	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Rakúsko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Rumunsko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Slovenská republika	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Slovinsko	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Švédsko	X	X	X	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Taliansko	✓	✓	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Spojené Kráľovstvo	•	•	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		

PREHĽAD MOŽNOSTÍ SANKCIONOVAŤ DRUHY PRIESTUPKOV

(Na základe údajov RTI rating, * Chorvátsko hodnotené TIS) (✓ =áno, X=nie, • =čiastočne)

PREHĽAD PODPORNÝCH OPATRENÍ, OBLASTI VZDELÁVANIA ZAMESTNANCOV VEREJNÝCH INŠTITÚCIÍ A ZVYŠOVANIE Povedomia VEREJNOSTI

(Na základe údajov RTI rating, * Chorvátsko hodnotené TIS) (✓ =áno, X=nie, • =čiastočne)

Sankcie môžu byť uložené tým, ktorí vedome porušujú právo na informácie, vrátane zničenia informácie

K dispozícii je systém nápravy verejných orgánov, ktoré systematicky nedokážu sprístupniť informácie (vrátane neúplných informácií) a to uvalením sankcií alebo vyžiadanim nápravného opatrenia

Povinné osoby menujú špecializovaných zamestnancov (informačných komisárov) alebo zriaďujú oddelenie so zodpovednosťou za agendu zverejňovania informácií

Ústredný orgán, napríklad informačný komisár alebo ministerstvo, je zodpovedný za presadzovanie práva na informácie

Ústredný orgán, napríklad informačný komisár alebo ministerstvo, je zodpovedný za zvyšovanie povedomia o práve na informácie

Minimálne štandardy týkajúce sa vedenia záznamov

Povinné osoby vytvárajú a aktualizujú zoznamy alebo registre dokumentov, ktoré majú v držbe a zverejňujú ich

Tréningové programy pre zamestnancov povinných osôb

Povinnosť zverejňovať výročné správy o činnosti povinnej osoby, vrátane štatistiky o prijatých odvolaniach vrátane rozhodnutí

Povinnosť predložiť súhrnnú správu pre parlamentu, alebo iného zákonodarnému orgánu, o implementovaní zákona o prístupe k informáciám

Belgicko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bulharsko	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	X
Česká republika	X	X	X	X	X	✓	X	✓	✓	X
Dánsko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Estónsko	•	X	✓	•	X	•	X	X	X	✓
Fínsko	✓	•	✓	X	✓	✓	✓	✓	X	X
Francúzsko	X	X	✓	X	X	X	X	X	X	X
Grécko	X	X	X	X	X	✓	X	X	X	•
Holandsko	✓	X	X	X	X	✓	X	X	X	X
Chorvátsko*	•	•	✓	✓	✓	✓	✓	•	✓	✓
Írsko	•	X	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓
Litva	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Lotyšsko	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Maďarsko	X	X	X	✓	✓	X	✓	X	•	✓
Malta	✓	X	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓
Nemecko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Poľsko	•	X	✓	X	X	X	X	X	X	X
Portugalsko	X	X	✓	X	X	X	X	X	X	✓
Rakúsko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rumunsko	✓	X	✓	✓	•	X	✓	X	✓	X
Slovenská republika	✓	X	X	X	X	X	✓	X	X	X
Slovinsko	✓	✓	✓	✓	•	✓	✓	X	✓	✓
Švédsko	✓	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓	X
Taliansko	✓	X	✓	•	X	X	X	X	✓	✓
Spojené Kráľovstvo	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	X	X	✓

2. SLOVINSKO

Slovinsko patrí medzi krajiny, ktoré v oblasti prístupu k informáciám disponujú silným nezávislým dohľadovým orgánom. Z krajín EU sa momentálne v rámci celosvetového ratingu hodnotiacom prístup k informáciám RTI¹ nachádza na prvom mieste a celosvetovo na treťom² a to aj vďaka dohľadovému orgánu, ktorý zabezpečuje dostatočne vysokú vymožitelnosť zákona.³ Slovinský dohľadový orgán, Informačný komisár,⁴ je autonómna a nezávislá inštitúcia, zaoberajúca sa nielen agendou práva na prístup k informáciám, ale aj agendou ochrany dát.

2.1 NEZÁVISLOSŤ DOHĽADOVÉHO ORGÁNU

2.1.1 MENOVANIE A ODVOLANIE KOMISÁRA

Informačného komisára si volí parlament na návrh prezidenta, na obdobie 5 rokov. Môže byť znovu zvolený raz, pričom musí spĺňať nasledovné kritériá:

- slovinské občianstvo
- vysokoškolské vzdelanie
- 5 rokov relevantnej praxe
- a nemôže byť odsúdený nepodmienečným trestom odňatia slobody

Informačný komisár môže byť odvolaný na návrh prezidenta, a to iba ak:

- odstupuje z vlastnej vôle
- prestane spĺňať vyššie uvedené podmienky
- stane sa dlhodobo neschopným plniť svoje funkcie
- alebo zanedbáva svoje povinnosti v súlade s právom a ústavou

2.1.2 FINANČNÁ NEZÁVISLOSŤ

Úrad informačného komisára je financovaný zo štátneho rozpočtu, ktorý je schvaľovaný parlamentom, na návrh Informačného komisára.

Informačný komisár každý rok zostavuje a predkladá správu o svojej činnosti⁵ parlamentu, a zverejňuje ju zároveň na webovej stránke. Správa obsahuje aktivity z predchádzajúceho roka, rovnako ako aj odhady a odporúčania v oblasti prístupu k informáciám.

¹ Global Right of Information Rating: http://www.rti-rating.org/country_data.php

² Na prvej priečke v rebríčku je Srbsko, na druhej India

³ Dostupné z: <https://www.ip-rs.si/index.php?id=324>

⁴ Dostupné z: <https://www.ip-rs.si/?id=195>

⁵ Dostupné z: <https://www.ip-rs.si/index.php?id=388>

2.2 KOMPETENCIE KOMISÁRA

Informačný komisár v rámci slovinského zákona o prístupe k informáciám plní funkciu⁶ odvolacieho orgánu. Žiadateľ má právo odvolať sa nielen proti nečinnosti úradu či zamietnutiu žiadosti, ale aj v prípade, že informácia, ktorá mu bola poskytnutá, nie je v požadovanej forme. Zákon umožňuje odvolanie bez poplatkov. Komisár o vybavení odvolania rozhodne do 20 dní. Rozhodnutia komisára sú záväzné. Komisár má právomoc nariadiť nápravné opatrenie, vrátane odtajnenia informácie.

Informačný komisár pri podozrení, že povinná osoba zadržáva požadovanú informáciu, môže u povinnej osoby vykonať inšpekciu. Má právo skonfiškovať dokumentáciu či vstúpiť do informačného systému, ak mu nie je umožnené vstúpiť do priestorov, môže sa obrátiť na políciu, má tiež právo na prizvanie očitého svedka.

2.2.1 SANKCIE

Informačný komisár môže nielen vyžadovať nápravu pochybení, ale aj udeľovať sankcie. Cieľom je lepšie fungovanie inštitúcií, ktoré systematicky zlyhávajú pri poskytovaní informácií. Sankcie sú príjmom štátneho rozpočtu.

Komisár môže uložiť pokuty:

Priestupok	Osoba (napr. úradník)	Zodpovedná osoba (napr. vedúci)	Vedúci predstaviteľ	Fyzická osoba	Právnická osoba
Ohrozenie prístupu k informácii, poškodenie informácie	420 - 1 050 EUR				
Zámerné zničenie dokumentácie	od 1 050 EUR	od 1 470 EUR			
Prekročenie lehoty alebo nezverejnenia informácie			630 - 1 250 EUR		
Neoprávnené použitie informácie				630 - 1 250 EUR	1 250 - 12 520 EUR

V roku 2012 bola sankcia udelená v jednom prípade, a to vo výške 800 EUR za ohrozenie práva na informáciu.

2.2.2 ODVOLANIE VOČI INFORMAČNÉMU KOMISÁROVI

V prípade nespokojnosti sa žiadateľ môže odvolať aj voči rozhodnutiu komisára, a to začatím administratívneho sporu. Administratívny súd musí vydať rozhodnutie najneskôr do 2 mesiacov od prijatia odvolania. Za odvolanie na administratívny súd sa neplatia poplatky.

⁶ Kompetencie informačného komisára dostupné z: https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/brosure/zlozenka_pristojnosti_ang2.pdf

2.3 ROZPOČET

Vo fiškálnom roku 2012 podľa výročnej správy slovinský komisár disponoval rozpočtom 1,67 mil. EUR.⁷ Podľa neoficiálneho odhadu Komisára zhruba tretinu výdavkov tvorí oblasť prístupu k informáciám, zvyšné dve tretiny oblasť ochrany údajov. V roku 2012 mal úrad komisára 33 zamestnancov, z ktorých traja boli v dočasnom pracovnom pomere.

Úrad zaznamenal 519 prijatých žiadostí, čo predstavuje približne 25 podnetov na 100 000 obyvateľov. Rozhodnutie vydal v 256 prípadoch, z čoho v 161 vyhovel žiadateľovi a 95 odvolaní zamietol.

2.4 PORADENSTVO, VZDELÁVANIE, ZVYŠOVANIE POVEDOMIA

Podporné a rozvojové opatrenia v oblasti poskytovania verejných informácií vykonáva v Slovinsku Ministerstvo vnútra, a to najmä informovanie verejnosti o prostriedkoch a podmienkach pre prístup k verejným informáciám, poskytovanie poradenstva v súvislosti s uplatňovaním tohto zákona a iných podporných a rozvojových aktivít. Informačný komisár na svojej stránke poskytuje príručky a inštrukcie o prístupe k informáciám a ochrane dát.

Na webovej stránke nájdete publikácie slovinského komisára, napr. prezentujúcu kompetencie informačného komisára ale aj prepojenie na publikácie ostatných informačných komisárov v rôznych oblastiach práva na informácie. Prostredníctvom FAQ a iných nástrojov na stránke úrad komisára poskytuje usmernenia vysvetľujúce odvolacie procesy, poplatky, lehoty atď., rovnako informácie o právach občanov, opakované použitie informácií, prístup k dokumentom EU, špecifikáciu verejných informácií, štatistiky kancelárie informačného komisára⁸, odkazy na legislatívu ale aj zhrnutie najdôležitejších prípadov⁹ (precedensov). Slovinsky komisár tiež publikuje články,¹⁰ mapujúce súčasné dianie v oblasti prístupu k informáciám.

Slovinský informačný komisár sa podieľa na organizácii workshopov s cieľom zvýšiť povedomie o povinnostiach povinných osôb nie len vo verejných inštitúciách, ale aj u dodávateľov verejných služieb, nositeľov verejnej moci, či v iných verejnoprávnych inštitúciách.

⁷ Dostupné z: https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/porocila/Annual_Report_2012.pdf

⁸ Dostupné z: <https://www.ip-rs.si/index.php?id=323>

⁹ Dostupné z: <https://www.ip-rs.si/index.php?id=384>

¹⁰ Názorné ukážky článkov publikovaných slovinským komisárom:

- [Where are the boundaries of the right to access public information?](#)
- [Transparency of public administration in the Republic of Slovenia](#)
- [System of access to classified information in the Republic of Slovenia](#)
- [The Guantanamoisation of Data](#), Dnevnik - Saturday Edition Objektiv, 2008
- [The Information Commissioner's competencies in decision procedure under FOIA](#)
- [Access to court records and FOIA as a legal basis - experience of Slovenia](#)
- [New Principles of the Amended Act on Access to Public Information in Slovenia Commissioner or Ombudsman](#)
- [Weighing tests with emphasis on public interest test in accessing information of public character](#)
- [New Principles of the Amended Act on Access to Public Information](#)

3. SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO

Spojené kráľovstvo nepatrí medzi najotvorenejšie krajiny s ohľadom na rozsah poskytovaných informácií. Avšak je výborným príkladom silného nezávislého orgánu dohľadu. Rovnako ako v Slovinsku je dohľadovým orgánom Informačný komisár.¹¹ Spolu so svojim úradom je zodpovedný za agendu prístupu k informáciám aj za agendu ochrany osobných údajov.

3.1 NEZÁVISLOSŤ DOHĽADOVÉHO ORGÁNU

3.1.1 MENOVANIE A ODVOLANIE KOMISÁRA

Výber komisára prebieha klasickým výberovým procesom, ktorý má na starosti Ministerstvo spravodlivosti. Úspešný kandidát predstúpi pred parlamentný výbor, ktorý sformuluje odporúčania a rozhodne o jeho nominácii. Následne je menovaný kráľovnou na obdobie 5 rokov, pričom by nemal byť vo svojej funkcii dlhšie ako 15 rokov, teda viac ako následne 3 krát po sebe. Komisára pri závažných pochybeniach odvolávajú obe komory parlamentu spolu s kráľovnou.

3.1.2 FINANČNÁ NEZÁVISLOSŤ

O rozpočte komisár rokuje s Ministerstvom spravodlivosti. Komisár a jeho kancelária sú financovaní zo štátneho rozpočtu, ktorý schvaľuje parlament. Každoročne predkladá parlamentu výročnú správu¹² o jeho činnosti, alebo iné správy, ak uzná za vhodné.

3.2 KOMPETENCIE KOMISÁRA

Na rozdiel od Slovinska, prvostupňové odvolania pri nesprístupnení informácií alebo nespokojnosti so sprístupnenými informáciami smerujú na povinnú osobu, od ktorej bola informácia požadovaná. Po uzavretí prvostupňového odvolania je možné odvolať sa externe na úrad Informačného komisára. Odvolať sa je možné proti nečinnosti povinnej osoby, rozhodnutiu nesprístupniť informácie, ale aj proti omeškaniu, poplatkom, nejasným zdôvodneniam alebo pri zlyhaniach pri poskytnutí asistencie či poradenstva. Lehoty na vybavenie žiadosti komisárom však v Spojenom kráľovstve nie sú oficiálne stanovené. Rozhodnutia komisára sú záväzné. Môže napríklad povinným osobám nariadiť opraviť nesprávne rozhodnutia o sprístupnení informácií a určiť lehotu, počas ktorej musia nezrovnalosti odstrániť. Povinné osoby môže tiež požiadať o doplnenie informácií.

Ak sa komisárovi javí činnosť povinnej osoby v nesúlade s kódexom dobrej praxe¹³, môže povinnej osobe odporučiť ako sa dobrej praxi priblížiť.

Tiež môže nariadiť iné konkrétne kroky pre dodržiavanie infozákona, napríklad dodržiavanie tzv. publikačnej schémy.¹⁴

Ak má komisár podozrenie o pochybení, resp. nedodržaní nariadení, môže po splnomocnení sudcom nariadiť inšpekciu, t.j. môže vstúpiť do priestorov, prezrieť si, skonfiškovať dokumenty, alebo iné záznamy na účely preskúmania.

¹¹ Freedom of information act 2000 dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/36/contents>

¹² Dostupné z: http://ico.org.uk/about_us/performance/annual_reports

¹³ Kódex dobrej praxe tvoria odporúčania komisára pre vykonávanie zákona pre jednotlivé oblasti v rámci prístupu k informáciám a ochrany údajov. Úlohou povinných osôb je správať sa podľa kódexu.

¹⁴ Publikačná schéma špecifikuje pravidlá klasifikácie informácií a spôsob ich zverejňovania, prípadne poplatkov za sprístupnenie informácie. Podľa potreby ju vydáva komisár s účelom usmerniť činnosť povinných osôb v rámci poskytovania informácií a ich povinnosťou je dodržiavať ju.

3.2.1 SANKCIE

Britský informačný komisár nemôže udelovať sankcie, sankcie udeľuje súd. Informačného komisár zbiera dôkazy, ktoré následne predloží prokuratúre (crime prosecution service), na ktorej podnet sa zahajuje súdne konanie. Prokuratúra môže ale nemusí začať súdne konanie v danej veci.

Priestupok	Zodpovedná osoba
Neposkytnutie informácií alebo obmedzenie poskytnutia informácií	do 6 000 EUR

Ak povinná osoba nekoná v súlade so zákonom, chápe sa to ako "pohrdanie súdom". Táto záležitosť je potom vrátená Tribunálu alebo Súdu a môže mať za následok pokutu pre povinnú osobu. K dnešnému dňu komisár takéto konanie formálne nezačal, pretože úroveň plnenia je vysoká.

3.2.2 ODVOLANIE VOČI INFORMAČNÉMU KOMISÁROVI

Proti rozhodnutiu Informačného komisára je možné podať bezplatné odvolanie na Informačný tribunál.¹⁵ Odvolanie na prvostupňový tribunál je potrebné podať do 28 dní. Ak tribunál uzná pochybenie, môže rozhodnutie komisára zrušiť a vydá nové rozhodnutie. Pri komplexnejších odvolaniach sa väčšinou prípad presúva na vyšší tribunál. O odvolaniach voči vyššiemu tribunálu pojednáva Odvolací súd. Lehoty nie sú jasne stanovené, odvíjajú sa od komplexnosti prípadu. Odvolania na tribunál sú bezplatné, na Odvolacom súde sa platia súdne trovy ak sa strany nedohodnú inak.

3.3 ROZPOČET

Komisár je platený zo štátneho rozpočtu, ktorý schvaľuje parlament. Výška dotácií pre komisára bola podľa výročnej správy cca 5 mil. EUR¹⁶. Za posledný rok obdržal vyše 4600 sťažností, čo predstavuje asi 10 podnetov na 100 000 obyvateľov. Komisár vyhovel 1126 (24 %) podnetom, 939 (20 %) zamietol, 751 (16 %) bolo vyriešených neformálnou cestou. Zvyšné boli podané buď skôr ako sa ukončil prvostupňový proces či žiadateľ stratil záujem.

3.4 PORADENSTVO, VZDELÁVANIE, ZVYŠOVANIE POVEDOMIA

Publikačná schéma a tiež kódex praxe komisára slúžia na vzdelávanie úradníkov a iných zodpovedných pracovníkov podľa tohto zákona. Napríklad (v tzv. good practice reports) komisár odporúča ako by sa verejné orgány mali správať pri asistencii, poradenstve či vo vzťahu k iným orgánom. Na stránke komisára je dostupný veľký počet publikácií nie len pre zamestnancov ale aj pre širokú verejnosť.

Príručky na stránke pre povinné osoby sú veľmi podrobné a zahrňujú mnoho oblastí od kódexov praxe, cez poplatky, sankcie, výnimky, rozhodnutia až po komplikovanejšie témy ako testy verejného záujmu alebo nepríjemné, či opakujúce sa žiadosti (kverulantov). Britský informačný komisár ponúka tiež špeciálny portál pre poradenstvo a asistenciu pre odborníkov v oblasti prístupu k informáciám¹⁷ v rámci jednotlivých politik, a zaoberá sa jednotlivými otázkami z prípadov, ktoré vznikli počas odvolacích procesov na tribunál (ICO knowledge base). Pre verejnosť je vyhľadávanie inštrukcií umožnené podľa jednotlivých tém, či prehľadných schém zodpovedajúcich otázky ako, alebo na čo je alebo nie je možné odvolať sa a pod. V tomto roku úrad komisára ukončil „Program poradných návštev“ (advisory visit programe) zameraný na asistenciu a vzdelávanie organizácií charít či služby neziskového sektora. Pre oblasť ochrany dát už informačný komisár pripravil video tutoriály a tiež pohľadnice o princípoch ochrany dát. Oblasť o slobode informácií je podrobne vysvetlená v sprievodcovi o slobodnom prístupe k informáciám, ktorý sa nachádza na internetovej stránke informačného komisára.

¹⁵ Informačný tribunál je kvázi súdny orgán, ktorý je v rámci prvého stupňa administratívnych súdov v Spojenom kráľovstve, zodpovedný za oblasť prístupu k informáciám.

¹⁶ Dostupné z: http://ico.org.uk/about_us/performance/~media/documents/library/Corporate/Research_and_reports/ico-annual-report-201213.ashx

¹⁷ Dostupné z: <http://ico.org.uk/foikb/index.htm>

4. ESTÓNSKO

Dohľad nad vykonávaním právnych predpisov o slobode informácií v Estónsku vykonáva Inšpektorát pre ochranu údajov.¹⁸ Každá osoba, ktorej bol odmietnutý prístup k požadovanej informácii, môže podať sťažnosť na Inšpektorát pre ochranu údajov alebo na správnom súde. Oba orgány bez výraznejších rozdielov môžu nariadiť sprístupnenie informácie. Je na žiadateľovi, ktorú možnosť si vyberie (inšpektorát môže preskočiť a odvolať sa rovno na súd).

4.1 NEZÁVISLOSŤ DOHLADOVÉHO ORGÁNU

4.1.1 MENOVANIE A ODVOLANIE GENERÁLNEHO RIADITEĽA INŠPEKTORÁTU

Vymenovanie a odvolanie generálneho riaditeľa Inšpektorátu ochrany osobných údajov do/z funkcie vykonáva vláda na návrh ministra spravodlivosti po vypočutí stanoviska ústavného výboru estónskeho parlamentu. Menovaný je na dobu 5 rokov, pričom nemôže byť vymenovaný viac ako dvakrát po sebe.

Požiadavky na generálneho riaditeľa Inšpektorátu:

- vysokoškolské vzdelanie, vrátane dostatočného vzdelania v oblasti práva, manažmentu a správy IT
- prax v oblasti auditu
- nemôže byť odsúdený za trestný čin
- nemôže byť prepustený z predchádzajúcej pracovnej pozície z dôvodu nedostatočnosti pre danú pracovnú pozíciu
- nesmie zastávať inú platenú pozíciu s výnimkou vyučovania alebo výskumu

Generálny riaditeľ inšpektorátu pre ochranu údajov môže byť prepustený z funkcie jedine:

- na jeho vlastnú žiadosť
- z dôvodu uplynutia funkčného obdobia
- za disciplinárny priestupok¹⁹
- z dôvodu dlhodobej pracovnej neschopnosti
- v prípade trestného stíhania
- v prípade, že nespĺňa naďalej požiadavky stanovené zákonom pre výkon tejto funkcie

4.1.2 FINANČNÁ NEZÁVISLOSŤ

Rozpočet estónskeho Inšpektorátu neschvaľuje priamo parlament, ako v prípade slovinského či britského. O rozpočte Inšpektorát rokuje s ministerstvom spravodlivosti, ktoré ho schvaľuje.²⁰ Hradený je zo štátneho rozpočtu. Inšpektorát každoročne predkladá správu²¹ o dodržiavaní zákona o prístupe k informáciám Ústavnému výboru a Kancelárovi spravodlivosti (vládnym úradníkom dohliadajúcim na zákonnosť aktivít štátu). Správa musí byť zverejnená na internetovej stránke inšpektora. Ten môže predkladať aj iné správy týkajúce sa dôležitých záležitostí.

¹⁸ Dostupné z: <http://www.aki.ee/en>

¹⁹ Podľa zákona o verejnej službe, §84, ide o neplnenie si povinností, intoxikácia na pracovisku, protiprávne narábanie majetkom úradu, porušovanie morálnych štandardov a etických pod.

²⁰ Statutes and Composition of Data Protection Inspectorate 2012

²¹ Dostupné z: https://www.huntonprivacypolicy.com/wp-content/files/2013/05/2012_aastaettekanne_eng.pdf

4.2 KOMPETENCIE INŠPEKTORÁTU

Žiadateľ o informáciu, ktorému bol odopretý prístup k informácii alebo je nespokojný s poskytnutou informáciou, sa môže odvolať na administratívny súd alebo na Inšpektorát pre ochranu údajov. Odvolať sa je možné bez poplatkov do 30 pracovných dní po doručení zamietnutia žiadosti.

Inšpektorát vybavuje odvolania, a tiež môže z vlastnej iniciatívy vykonávať dozor nad povinnými osobami. Zisťuje, či:

- žiadosť o informácie je evidovaná podľa zákona
- žiadosť o informácie je vybavená v termíne a spôsobom predpísaným zákonom
- zamietnutie alebo obmedzenie prístupu k danej informácii je v súlade so zákonom
- a či povinná osoba zverejňuje informácie, udržiava webovú stránku v súlade so zákonom

Ak Inšpektorát zistí pochybenie, nariadi nápravu. Povinná osoba musí prijať nápravné opatrenia do 5 pracovných dní od obdržania nariadenia. Výsledky dohľadu Inšpektorát zverejňuje na svojej webovej stránke.

4.2.1 SANKCIE

Inšpektorát tiež udeľuje pokuty predstaviteľom povinných osôb. Sankcie sú príjmom do štátneho rozpočtu.

Priestupok	Zodpovedná osoba
Zámerné vydanie nesprávnych informácií, vedomé sprístupnenie alebo zverejnenie informácií určených pre interné použitie, nepostupovanie podľa nariadení inšpektorátu	do 1 200 EUR

4.2.2 ODVOLANIE VOČI INŠPEKTORÁTU

Odvolanie proti rozhodnutiu inšpektorátu je možné podať na súd, ktorý rozhodne do 30 dní. Pre odvolanie na súd je potrebné zaplatiť poplatok 15 EUR.

4.3 ROZPOČET

Estónsko s počtom obyvateľov 1,3 mil. financovalo v roku 2012 komisára rozpočtom 595 403 EUR. Úrad komisára tvorí v súčasnosti 18 zamestnancov.

Za rok 2012 prijali 877 žiadostí a návrhov, čo je približne 67 podnetov na 100 000 obyvateľov. Sťažností a odvolaní bolo 404, začatých inšpekcií 414, z ktorých 61 bolo iniciovaných úradom. Komisár vydal 48 nariadení a vyše 190 odporúčaní. Vykonal 56 ústnych konzultácií a udelil 39 pokút za priestupky.

4.4 PORADENSTVO, VZDELÁVANIE, ZVYŠOVANIE POVEDOMIA

O zvyšovanie povedomia v oblasti prístupu k informáciám sa stará Inšpektorát. Na stránkach inšpektorátu je možné nájsť mnoho príručiek a inštrukcií ako sa k informáciám dostať. Za vzdelávanie zamestnancov v oblasti prístupu k informáciám je zodpovedná každá verejná inštitúcia sama.

5. CHORVÁTSKO

Chorvátsko so svojím infozákonom z roku 2003 bolo v globálnom rebríčku hodnotiacom prístup k informáciám²² spomedzi krajín EÚ na druhom mieste, hneď po Slovinsku. Nedávno v súvislosti s pristúpením do EÚ prijalo nový zákon. Ten predstavuje nový dohľadový orgán - informačného komisára.

5.2 NEZÁVISLOSŤ DOHLADOVÉHO ORGÁNU

5.2.1 MENOVANIE A ODVOLANIE KOMISÁRA

Komisár je volený parlamentom na obdobie 5 rokov s možnosťou opätovného zvolenia. Podľa zákona komisár musí byť vo svojej práci nezávislý a zodpovedať sa parlamentu, pričom musí spĺňať nasledovné požiadavky:

- chorvátske občianstvo a trvalý pobyt v Chorvátskej republike
- dokončené vysokoškolské vzdelanie a magisterské štúdium alebo integrované vysokoškolské štúdium a postgraduálny univerzitný program z právnych alebo spoločenských vied
- nie menej ako 10 rokov relevantnej praxe
- mal by byť uznávaným odborníkom s dobrou reputáciou a skúsenosťami v oblasti ochrany ľudských práv, slobody médií a rozvoja demokracie
- bez predchádzajúcej trestnej činnosti, alebo pre ktorú je začaté konanie z úradnej moci
- bez členstva v politickej strane

Komisára odvoláva parlament v prípade, že:

- to sám žiada
- už nespĺňa požiadavky
- nebol schopný vykonávať svoje povinnosti v dobe dlhšej ako 6 mesiacov
- neplní si povinnosti v súlade so zákonom o poskytovaní informácií

5.2.2 FINANČNÁ NEZÁVISLOSŤ

Komisár má nárok na odmenu vo výške odmien prijatých podpredsedami parlamentných výborov. Fungovanie inštitúcie Informačného komisára je financované zo štátneho rozpočtu, ktorý schvaľuje parlament.

5.2 KOMPETENCIE KOMISÁRA

V prípade, že žiadateľ o informáciu nie je spokojný s poskytnutím informácie, môže povinnú osobu požiadať o doplnenie informácie. Tá tak musí urobiť do 15 dní. Ak žiadateľ nie je spokojný, môže sa bezplatne odvolať na informačného komisára. Komisár je povinný vydať rozhodnutie podľa charakteru odvolania do 30, 60 alebo 90 dní.

²² RTI rating dostupný z: <http://www.rti-rating.org/home.php>

Chorvátsky informačný komisár má významné kompetencie v oblasti inšpekcie. Na základe podnetov dohliada, či povinná osoba:

- vymenovala osobu zodpovednú za agendu poskytovania alebo zverejňovania informácií, a či táto osoba vykonáva svoje povinnosti v súlade so zákonom
- udržiava register žiadostí, postupov a rozhodnutí o výkone práva
- zverejňuje výšku poplatkov za sprístupnenie informácií
- zverejňuje informácie v súlade so zákonom, vydáva výročnú správu či vykonáva svoju činnosť v súlade so zákonom

Inšpektor na základe inšpekcie poskytne návrhy a odporúčania pre zlepšovanie výkonnosti alebo odstránenia nedostatkov. Môže zakázať vykonávanie činností, ktoré sú v rozpore so zákonom. Povinné osoby sa môžu proti výsledkom inšpekcie odvolať. O implementácii musí povinná osoba informovať inšpektora. Ak pri implementácii zlyhá, komisár je povinný o tejto skutočnosti informovať vládu, alebo iný centrálny orgán, ktorý na povinnú osobu dohliada.

Komisár tiež navrhuje opatrenia pre odborné vzdelávanie a rozvoj informačných komisárov (zodpovedné osoby za poskytovanie informácií v jednotlivých úradoch a organizáciách). Môže navrhnúť novú legislatívu alebo jej zmenu v záujme lepšieho prístupu k informáciám. Taktiež predkladá parlamentu správu o implementovaní tohto zákona.

5.2.1 SANKCIE

Chorvátsky komisár, podobne ako slovinský, udeľuje sankcie tak inštitúciám, ktoré pochybili, ako aj ich zodpovedným predstaviteľom. Pokutovateľným pochybením je nesprístupnenie informácie ale i nekonanie na základe rozhodnutia komisára. Komisár udeľuje sankcie predstaviteľom do 650 EUR, inštitúciám do 1 300 EUR. Vyššie pokuty hrozia za poškodenie, zničenie alebo zatajovanie informácie. Tie komisár udeľuje inštitúciám, zodpovedným pracovníkom ale aj fyzickým osobám.

V prípade závažnejších pochybení môže zakročiť tiež súd, ktorý môže jednotlivcov pokutovať až do výšky 2 600 EUR a inštitúcie až do výšky 13 000 EUR.

Komisár tiež môže trestať fyzický a právnické osoby za neoprávnené použitie získaných informácií. Sankcie sú príjmom do štátneho rozpočtu.

Priestupok	Zodpovedná osoba	Povinná osoba	Fyzická osoba	Právnická osoba
Nesprístupnenie informácie, nevymenovanie zodpovednej osoby	130 - 260 EUR	260 - 520 EUR		
Nekonanie na základe rozhodnutia komisára, bránenie inšpekcií, neopravenie nedostatkov	390 - 650 EUR	650 - 1 300 EUR		
Obmedzovanie prístupu k informáciám alebo opätovného používania informácie*	650 - 2 600 EUR	2 600 - 13 000 EUR		
Poškodenie, zničenie, zatajovanie informácie	2 600 - 6 500 EUR	2 600 - 6 500 EUR	2 600 - 6 500 EUR	
Neoprávnené použitie informácie			do 6 500 EUR	do 13 000 EUR

* Udeľuje súd

Keďže úrad komisára v Chorvátsku funguje iba niekoľko mesiacov, zatiaľ je známy iba jeden prípad, keď bol súdom, na návrh komisára, sankcionovaný štátny podnik, a to dva krát následne po sebe, sumou 2 600 EUR a zvlášť pre zodpovednú osobu vo výške 650 EUR.

5.2.2 ODVOLANIE VOČI INFORMAČNÉMU KOMISÁROVI

Odvolať sa proti rozhodnutiu komisára nie je možné, avšak je možné začať administratívny spor pred Najvyšším správny súdom Chorvátskej republiky, ktorý musí vydať rozhodnutie o sťažnosti do 90 dní. Administratívny spor môže byť začatý aj orgánom verejnej moci, ktorý vydal rozhodnutie prvého stupňa. Odvolanie je bezplatné.

5.3 ROZPOČET

Chorváti majú Informačného komisára od októbra 2013. Úrad komisára v súčasnosti pracuje s ročným rozpočtom menej ako 240 tisíc EUR, má päť zamestnancov vrátane komisára. V priebehu nasledujúcich mesiacov je plánovaný nárast počtu zamestnancov na desať.

5.4 PORADENSTVO, VZDELÁVANIE, ZVYŠOVANIE POVEDOMIA

Komisár navrhuje opatrenia pre odborné vzdelávanie a rozvoj informačných komisárov (zodpovedné osoby za poskytovanie informácií v jednotlivých úradoch). Zvyšovať povedomie verejnosti o práve na prístup k informáciám má na starosti Úrad pre ochranu dát, v blízkej budúcnosti by túto agendu, najmä v oblasti prístupu k informáciám mal prebrať informačný komisár.

6. HLAVNÉ ZISTENIA

Informačný komisár je spravidla nezávislou inštitúciou, ktorá však často okrem agendy prístupu k informáciám zodpovedá aj za ochranu osobných údajov. Popri zabezpečovaní prístupu k informáciám osobné údaje chráni slovenský i britský komisár, a taktiež estónsky Inšpektorát pre ochranu dát.

Nezávislosť komisára

Komisára spravidla vyberá vláda alebo parlament. Jeho nezávislosť podporujú jasne definované podmienky za ktorých je ho možné odvolať. **V Slovinsku, Chorvátsku i Estónsku možno komisára odvolať iba ak viac neplní podmienky menovania, nemôže ďalej plniť funkciu alebo výrazne pochybí.** V týchto troch krajinách je nezávislosť komisárov posilnená dĺžkou ich funkčného obdobia. Zatiaľ čo komisári sú menovaní na päť rokov, vlády sú pri moci iba 4 roky. **Finančnú nezávislosť komisárov vo všetkých štyroch krajinách podporuje fakt, že sú financovaní zo štátneho rozpočtu,** ktorý je schvaľovaný parlamentom.

Kompetencie

Úlohou všetkých komisárov je pôsobiť ako odvolací orgán, pre žiadateľov o informácie, ktorí od povinných osôb dostali zamietavú či neúplnú odpoveď, alebo nedostali žiadnu. V Británii sa možno odvolávať aj pri meškanií informácií či neoprávnených poplatkoch. Komisári majú právo nariadiť, aby informácie boli sprístupnené. Ich rozhodnutia sú záväzné.

	Slovinsko	Veľká Británia	Estónsko	Chorvátsko
Rozhodnutie	Záväzné	Záväzné	Záväzné	Záväzné
Lehota na rozhodnutie	20 dní	Nie sú stanovené	Nie sú stanovené	30, 60 alebo 90 dní podľa charakteru odvolania
Právo inšpekcie	Áno	Áno, po rozhodnutí súdu	Áno	Áno

Britský i chorvátsky komisár tiež môžu povinným osobám odporúčať, ako postupovať, aby sa priblížili k príkladom dobrej praxe či nariadiť konkrétne kroky pre dodržiavanie zákona. Chorvátsky komisár zodpovedá aj za vzdelávanie a rozvoj pracovníkov povinných osôb, ktorí sú zodpovední za prístup k informáciám. Všetci komisári pokutujú porušenie zákona.

Podnety a rozpočet²³

Počet prijatých podnetov na 100 tisíc obyvateľov v roku 2012 v oblasti prístupu k informáciám v Slovinsku bol 25, v Spojenom Kráľovstve 10. Hoci sa zdá, že v Estónsku je tento počet niekoľko násobne vyšší, číslo zahŕňa aj podnety v oblasti ochrany dát a prístupu k informáciám. Rozpočet estónskeho a slovinského komisára zahŕňa aj agendu ochrany dát. Rozpočet chorvátskeho a grant britského komisára od Ministerstva Spravodlivosti sa týka iba prístupu k informáciám.

²³ Na základe informácií z výročných správ

	Slovinsko	Veľká Británia	Estónsko	Chorvátsko
Podnetov celkom	519	4 600	877	181*
Podnetov/ 100 tisíc obyvateľov	25	10	67	4
Rozhodnutí	256 ²⁴	4 693	43	179
Neoprávnené alebo zamietnuté (rejected, denied, ineligible,)	96 ^{***}	1 866 ^{**}	25	N/A
Ročný rozpočet v EUR	1 670 000	5 380 000	595 403	240 000

* Úrad funguje iba od októbra 2013. V roku 2013 bolo prijatých 172 odnetov, plus 9 podnetov bolo presunutých z roku 2012

** zahŕňa 40% z celkového počtu podnetov, ktoré komisár neriešil, z dôvodu neukončenia prvostupňového procesu

*** 1 prípad bol zamietnutý (rejected) a 95 prípadov bolo nepripustených²⁵

Jednotliví komisári disponujú rôznymi štatistikami. Informačný komisár v Slovinsku napríklad zaznamenal od roku 2003, keď vydal iba 6 rozhodnutí, významný nárast. V roku 2006 to už bolo 110 a v roku 2012 rozhodol o 256 prípadoch. V roku 2012 takmer 40% sa týkalo centrálnych orgánov verejnej správy, približne 36% rozhodnutí súviselo s verejnými fondmi, inštitútmi, agentúrami či inými nositeľmi verejnej moci a poskytovateľmi verejných služieb, 17% rozhodnutí tvorili rozhodnutia týkajúce sa obcí. Zvyšok tvorili prípady súdov, prokuratúry a i. Odvolanie voči Informačnému komisárovi sa využilo pri 10,5% rozhodnutiach. Napr. britský komisár momentálne upriamuje pozornosť na urýchlenie rozhodovacích procesov. Štatistiky z posledného roka uvádzajú, že sťažností uzavretých do 30 dní bolo 22%, do 90 dní 68%, do 6 mesiacov 88% a iba 1% sa nevyriešilo v priebehu jedného roka. Disponuje tiež štatistikou najčastejších sťažností v rámci povinných osôb. Až 45% podnetov sa týkalo miestnej samosprávy, 24% centrálnych orgánov štátnej správy, 9% zdravotníctva, po 8% mali polícia a trestné súdnictvo so vzdelávaním a 1% sa týkalo štátnych firiem.

Vzdelávanie verejnosti a verejných inštitúcií

Podporné a rozvojové opatrenia v oblasti poskytovania verejných informácií vykonáva v Slovinsku Ministerstvo vnútra, v Estónsku je za vzdelávanie zamestnancov zodpovedná samotná verejná inštitúcia. V Británii tieto povinnosti skôr prislúchajú Informačnému komisárovi či Inšpektorátu pre ochranu dát. V Chorvátsku momentálne prebieha prechod týchto kompetencií z Agentúry pre ochranu dát na Informačného komisára v blízkej budúcnosti.

Informační komisári však na svojich webových stránkach (okrem chorvátskeho komisára, ktorý svoju webovú stránku v súčasnosti pripravuje) zverejňujú rôzne príručky a publikácie o prístupe k informáciám a ochrane dát, zahŕňajúce podrobné postupy či odporúčania. Majú tiež zriadené tzv. „horúce linky“ na poskytovanie informácií a poradenstva.

Sankcie

Prípadov udeľovania sankcií nie je veľa, naopak sú zriedkavé. Slovinský komisár sa vyjadril, že, slúžia ako efektívna prevencia, ak sú v zákone zavedené. Sankcie sú príjmami do štátneho rozpočtu.

²⁴ Dostupné z: <https://www.ip-rs.si/index.php?id=384>

²⁵ Dostupné z výročnej správy 2012 slovinského komisára z: https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/porocila/Annual_Report_2012.pdf

Použitá literatura:

Access Info. <http://www.access-info.org/>

Banisar, David. "Freedom of Information Around the World 2006. A Global Survey of Access to Government Information Laws." Privacy International. July 2006, http://www.freedominfo.org/documents/global_survey2006.pdf

Belgian Commission D'accès aux Documents Administratifs. <http://www.cada-wb.be/>

Birkinshaw, Patrick. Freedom of Information: the Law, the Practice and the Ideal. 4th ed. London: Butterworths, 2010.

Carter, Megan and Andrew Bouris. Freedom of Information. Balancing the Public Interest. 2nd ed. London: The Constitution Unit. School of Public Policy. University College London. May 2006. <http://www.ucl.ac.uk/spp/publications/unit-publications/134.pdf>

Center for Freedom of Information. "In the Experience of Information Commissioners. Results of the Information Commissioners' International Exchange Network Surveys 2013." September 2013, http://www.centrefoi.org.uk/edocs/pdfs/experience_of_information_comms.pdf

Center for Law and Democracy. <http://www.law-democracy.org/live/>

Comissão de Acesso aos Documentos Administrativos. <http://www.cada.pt/>

Commissione per l'accesso ai documenti amministrativi. http://www.governo.it/Presidenza/DICA/4_ACCESSO/index.html

Estonian Data Protection Inspectorate. <http://www.aki.ee/en/inspectorate>

Estonian Data Protection Inspectorate. Statutes and Composition of Data Protection Inspectorate. February 24, 2007. http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/Statutes%20and%20Composition%20of%20Data%20Protection%20Inspectorate.pdf

Foiadvocates.net. "Problems with Accessing Information: Useful Complaint and Appeal Bodies Worldwide." http://www.foiadvocates.net/dmdocuments/Resources/Useful_Complaint_and_Appeal_Bodies.pdf

Frankel, Maurice. "Constitutional Affairs Select Committee Submission by the Campaign for Freedom of Information." Campaign for Freedom of Information. March 8, 2006. http://www.cfoi.org.uk/pdf/conaffcttee_evidence.pdf

French Commission D'accès aux Documents Administratifs. <http://www.cada.fr/>

Gong. Information Commissioner. <http://gong.hr/en/topic/information-commissioner/>

Hazell, Robert, Worthy, Ben and Mark Glover. Does FOI Work? The Impact of the Freedom of Information Act 2000 on British Central Government. London: Palgrave Macmillan, 2010.

Hazell, Robert and Ben Worthy. "Assessing the Performance of Freedom of Information." Government Information Quarterly 27 (2010): 352–359, http://fipa.bc.ca/library/Articles/Assessing_the_performance_of_Freedom_of_Information--Hazell%26Worthy_2010.pdf

Information Commissioner's Office. <http://ico.org.uk/>

Information Commissioner's Office. Information Commissioner's Annual Report and Financial Statements 2012/13: Independent, Authoritative, Forward looking. London: The Stationery Office. June 19, 2013. http://ico.org.uk/about_us/performance/~/_media/documents/library/Corporate/Research_and_reports/ico-annual-report-201213.ashx

Information Commissioner of the Republic of Slovenia. <https://www.ip-rs.si/?id=195>

Information Commissioner of the Republic of Slovenia. Annual Report 2012. https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/porocila/Annual_Report_2012.pdf

Justice Committee of the House of Commons. The Functions, Powers and Resources of the Information Commissioner. (Ninth Report of Session 2012–13). London: The Stationery Office Limited. March 12, 2013. <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmselect/cmjust/962/962.pdf>

Ministry of Justice of the United Kingdom and Northern Ireland. Memorandum to the Justice Select Committee: Post-Legislative Assessment of the Freedom of Information Act 2000. London: The Stationery Office Limited. December 2011. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/217339/post-legislative-assessment-of-the-foi-act.pdf

Peep, Viljar. Annual Report 2012 of Estonian Data Protection Authority. English Summary. https://www.huntonprivacyblog.com/wp-content/files/2013/05/2012_aastaettekane_eng.pdf

Right2INFO.org. "NGOs, Information Commission/ers and Other Resources." <http://www.right2info.org/resources/ngos-information-commission-ers-and-other>

RTI-RATING.org. Global Right to Information Rating: Country Data. http://www.rti-rating.org/country_data.php

The Federal Commissioner for Data Protection and Freedom of Information. http://www.bfdi.bund.de/IFG/EnglishCorner/EnglishCorner_node.html

The Danish Parliamentary Ombudsman. <http://en.ombudsmanden.dk/>

The Office of the Greek Ombudsman. <http://www.synigoros.gr/?i=stp.en>

The Office of the Information Commissioner. <http://www.oic.gov.ie/en/>

The Office of the Information and Data Protection Commissioner. <http://idpc.gov.mt/article.aspx?art=112>

The Ombudsman of the Republic of Bulgaria. <http://www.ombudsman.bg/>

The Parliamentary Commissioner for Data Protection and Freedom of Information Hungary. <http://abiweb.obh.hu/dpc/index.php>

The Parliamentary Ombudsmen. <http://www.jo.se/en/>

The Parliamentary Ombudsman of Finland. <http://www.oikeusiamies.fi/Resource.phx/eoa/english/ombudsman/index.htx>

The Seimas Ombudsmen's Office of the Republic of Lithuania. <http://www.lrski.lt/en/>

Vleugels, Roger. ed. "Overview of all FOI Laws." Fringe Special, October 9, 2011. <http://right2info.org/resources/publications/Fringe%20Special%20-%20Overview%20FOIA%20-%20sep%2020%202010.pdf>

Transparency International Slovensko

Od roku 2013 má Transparency International Slovensko novo vytvorenú Správnu radu. Jej členmi sú zakladatelia organizácie Emília Sičáková-Beblová (predsedníčka), Daniela Zemanovičová, ako aj ústavný právnik Ján Mazák, manažér Ľuboš Lopatka, bývalý novinár právnik Tomáš Němeček a novinár a komentátor Pavel Sibyla. Úlohou Správnej rady je určovať stratégiu neziskovky, pomáhať s fundraisingom, menovať riaditeľa a dozorovať jeho prácu. Mandát členov Správnej rady je podľa stanov určený na sedem rokov.

Podporiť Transparency International Slovensko znamená zasadiť sa za lepšie Slovensko. Pridajte sa k tým, ktorí veria, že je našou osobnou zodpovednosťou niečo zmeniť.

Náš boj proti korupcii by sa nezaobišiel bez pomoci našich podporovateľov. Ak je Vám naša činnosť sympatická, pomôžte nám, prosím, prostredníctvom finančnej podpory, 2% z dane alebo nefinančným darom. Aj vďaka Vášmu daru budeme môcť naďalej robiť našu prácu odborne, nezávisle a pohotovo. Vážime si každý dar, akokoľvek malý alebo veľký.

Investujte do lepšieho Slovenska!

Najefektívnejšie nás môžete podporiť v boji proti korupcii prostredníctvom členstva v **Transparency klube**. Vďaka Vašej pravidelnej finančnej podpore budeme schopní si lepšie plánovať naše aktivity a dlhodobý rozvoj.

Transparency klub združuje firmy a jednotlivcov, ktorí boj proti korupcii a zvyšovanie transparentnosti nepovažujú za frázu a významne či dlhodobo podporujú poslanie Transparency International Slovensko. Podpora od členov Klubu posilňuje našu nezávislosť, rozvoj expertného tímu i schopnosť flexibilne reagovať na situácie, ktoré účelovo viazané granty nemôžu zabezpečiť.

ĎAKUJEME!

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SLOVAKIA